

Семенов А. Ю., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Сумський державний університет, м. Суми, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3222-9574

e-mail: a.semenoh@uabs.sumdu.edu.ua

Ткаченко Д. О., аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Сумський державний університет, м. Суми, Україна

e-mail: Dm.tka4enko@gmail.com

Порівняльний аналіз систем страхування вкладів у країнах світу

Анотація. У статті на основі аналізу наукового доробку іноземних дослідників проаналізовано різні системи страхування вкладів у країнах світу. Представлено характеристику моделей функціонування систем гарантування вкладів у світі. Визначено, що у світовій практиці сформувалися дві основні моделі страхування депозитів. Доведено, що в усіх країнах функціонують системи страхування вкладів в універсальних банках, разом з тим є країни, де гарантуються кошти, вкладені в кредитні спілки, у фінансові кооперативи, страхові компанії чи компанії з управління цінними паперами. Виявлено, що країни суттєво відрізняються за рівнем страхового покриття вкладів, причому тісного кореляційного зв'язку між рівнем покриття та рівнем економічного розвитку країни немає. У роботі представлено аналіз фінансових продуктів, які підпадають під страхування у різних країнах. Оцінено типи та дизайн систем гарантування вкладів у світі. Виявлено, що у світі функціонують досить різні комбінації підходів стосовно побудови та механізму функціонування систем страхування депозитів. Аналіз показав, що серед країн дослідження найбільш поширеним типом страхування вкладів є «платіжний кошик з додатковими функціями», а найменш розповсюдженим типом є «мінімізація ризиків». Виявлено, що у більшості країн світу система гарантування вкладів керується урядом, хоча правовий статус установи страхування вкладів є незалежним.

Ключові слова: система страхування вкладів; платіжний кошик; платіжний кошик з додатковими функціями; установа страхування депозитів; модель системи страхування вкладів.

Semenog A., PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Sumy State University, Sumy, Ukraine

Tkachenko D., PhD student in Economics, Department of Finance, Banking and Insurance, Sumy State University, Sumy, Ukraine

Comparative Analysis of Deposit Insurance Systems in the World

Introduction. The key to the development of the Ukrainian economy is to provide its subjects with enough financial resources, which can be realized by broad involvement of deposits of individuals and legal entities in the banking system. In this context, the need to build an effective deposit guarantee system becomes important, not only as a means of safeguarding the financial interests of depositors, but also as a mechanism to mitigate financial shocks and crises. For this purpose, it is important to develop scientific and methodological approaches to the analysis and assessment of the current state of development of the deposit guarantee system in Ukraine in the context of international experience trends and to develop the directions of its development.

Purpose. The purpose of the article is to analyze and compare existing types and models of deposit insurance systems in different countries of the world.

Results. In the article, based on the analysis of scientific achievements of foreign researchers, deposit insurance systems in different countries are analyzed. The characteristics of models of functioning of deposit guarantee systems are presented. It is determined that two major deposit insurance models have emerged. It is proved that in all countries deposit insurance systems guarantee banks, at the same time there are countries where money invested in credit unions, financial cooperatives, insurance companies or securities management companies are also guaranteed. It was found that countries differ significantly according to the level of deposit insurance coverage, with no close correlation between the coverage level and the economic development level of the country. In addition, the paper presents an analysis of financial products that are covered by insurance in different countries. The work also assesses the types and designs of deposit guarantee systems. It is revealed that there are quite different combinations of approaches regarding the construction and operation of deposit insurance systems. The analysis showed that the most common type of deposit insurance is the "pay-box plus" and the least common type is "risk minimization". It is revealed that in most countries the deposit guarantee system is governed by the government, although the legal status of the deposit insurance institution is independent.

Conclusions. Consequently, irrespective of the country's economic development and its location, the type and structure of the deposit insurance system, its mechanism of operation, the maximum amount of coverage and the list of financial products that are covered by insurance differ significantly. So, it requires a unique approach to integrate the world experience into the national practice of building a national deposit insurance system.

Keywords: *deposit insurance system; payment box; payment box plus; deposit insurance institution; model of deposit insurance system.*

JEL Classification: *G20, G22, G28.*

Постановка проблеми. Запорукою розвитку економіки України є забезпечення її суб'єктів достатнім обсягом фінансових ресурсів, що може бути реалізовано широким залученням вкладів фізичних та юридичних осіб до банківської системи. У цьому контексті особливої актуальності набуває потреба в розбудові ефективної системи гарантування вкладів, не тільки як засобу захисту фінансових інтересів вкладників, а й механізму пом'якшення фінансових шоків та криз, забезпечення стійкості фінансової системи в цілому. Для цього важливими є розробка науково-методичних підходів до аналізу та оцінки сучасного стану розвитку системи гарантування вкладів в Україні в контексті тенденцій міжнародного досвіду та розробка напрямів її розвитку, зважаючи на необхідність забезпечення ефективності та стійкості вітчизняної банківської системи. Усе це актуалізує необхідність комплексного і всебічного аналізу систем страхування вкладів у країнах світу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання функціонування та розвитку системи страхування вкладів знайшли відображення у працях вітчизняних та закордонних науковців, серед яких О. Билінська, В. Білозубенко, А. Бухтіарова, Д. Горлатов, С. Уразова та інші. Також активні дослідження ведуться колективами авторів, що представляють Форум фінансової стабільності, Міжнародну асоціацію страховиків депозитів, Бундесбанк. Водночас, попри наявність значної кількості напрацювань із визначеної тематики, подальшого дослідження потребують питання визначення типів та моделей систем страхування вкладів.

Формування цілей дослідження. Метою статті є аналіз та порівняння наявних типів та моделей систем страхування вкладів у різних країнах світу.

Вклад основного матеріалу дослідження. Попри те, що згідно з даними Міжнародної асоціації страховиків депозитів (International Association of Deposit Insurers) [1] станом на 2018 рік у 135 країнах світу введено системи страхування депозитів, у світовій практиці сформувалися дві основні моделі страхування депозитів. Умовно їх можна назвати: американська та німецька [2].

«Американська модель» передбачає створення державної установи, що здійснює страхування депозитів, залучених банками від приватних та корпоративних клієнтів. Дана модель є найбільш поширеною у світі, а приклад Федеральної корпорації зі страхування депозитів найбільш популярним при побудові національних систем страхування в інших країнах [3]. Натомість, «Німецька модель» передбачає створення мережі фондів страхування депозитів, які тісно пов'язані з різними асоціаціями банків. У цьому випадку страхування здійснюється на добровільній

основі, держава практично не бере участі в роботі системи, державного фінансування не передбачено. Ініціатива створення фондів страхування належить банкам та їх об'єднанням, які й управляють даними фондами. Ресурси фондів формуються за рахунок внесків банків та інших ощадно-кредитних організацій – учасників системи [4].

У більшості країн за страхування депозитів відповідає лише одна організація. Водночас, в деяких розвинутих країнах функціонують декілька таких установ. Так, у США їх 3, в Німеччині – 9, в Канаді – 11, у Південній Кореї – 6, в Австрії – 514, в Японії – 2, в Італії – 2 [2, 5].

Таким чином, у США діє одна з найстаріших інституцій, що займається страхуванням усіх депозитних продуктів, поточних рахунків та депозитних сертифікатів. Це Федеральна корпорація страхування депозитів (Federal Deposit Insurance Corporation), що функціонує з 1933 р. [6]. Дана установа забезпечує страховим захистом рахунки як фізичних осіб, так і корпоративних клієнтів на суму до 250 тис. дол. США окремо за кожною категорією рахунків. Додатково, з 1970 р. у США працюють Національний фонд страхування вкладів кредитних спілок (National Credit Union Share Insurance Fund (NCUSIF)) та з 1974 р. приватна компанія Amercian Share Insurance, які забезпечують страховим захистом депозити у сумі 250 тис. дол. США, розміщені клієнтами у кредитних спілках [7].

В Японії страхування депозитів було започатковано у 1971 р. створенням Корпорації страхування депозитів (Deposit Insurance Corporation of Japan) [8]. Дана установа надає страхове покриття коштів фізичних і юридичних осіб для поточних та платіжних операцій. Також, застрахованими є суми до 10 млн ієн за строковими депозитами та іншими депозитними інструментами. З 1973 року в Японії працює також Корпорація зі страхування депозитів сільськогосподарських та риболовецьких кооперативів (Agricultural and Fishery Cooperatives Savings Insurance Corporation), яка покриває депозити на суму до 10 млн ієн.

Страхування депозитів у Великобританії розпочалося зі створення Фонду страхування депозитів британських банків у 1979 р. З 2001 року в країні розпочала роботу нова організація, що отримала назву Схеми компенсації фінансових послуг (Financial Services Compensation Scheme) [9]. Метою її функціонування є різні види депозитів, розміщених в банках, будівельних товариствах та кредитних спілках, від фізичних та юридичних осіб на суму до 85 тис. фунтів стерлінгів.

Зазначимо, що єдиної системи страхування вкладів у країнах Європейського Союзу немає, хоча ідея її введення визнається важливою в рамках

функціонування єдиної валюти та системи нагляду за діяльністю банків. Через те, що Європейськими наднаціональними органами прийнято ряд Директив, що стосуються питань страхування депозитів. Так, ще у 1994 році була прийнята Директива № 94/19/ ЄС «Щодо схем гарантування депозитів», яка передбачає страхування усієї суми депозитів кожного з вкладників на суму не менше ніж 50 тис. євро. У 2005 році змінами до даної директиви страхову суму було збільшено до 100 тис. євро, а строк виплати скоротили з 90 днів до 20 робочих днів з моменту визнання уповноваженою державою установою неплатоспроможності фінансової установи. У 2014 році була прийнята нова версія Директиви за номером 2014/49/ ЄС «Про системи гарантування депозитів» [10], яка передбачала формування країнами ЄС двох типів систем захисту коштів вкладників:

– система гарантування депозитів, яка надає компенсацію тільки у випадку оголошення банку неплатоспроможним;

– система інституційного захисту організацій, які зосереджуються на наданні допомоги фінансовим установам-членам даних організацій у випадку кризи ліквідності.

Однією з найстаріших і, водночас, найбільш надійних систем страхування депозитів є система гарантування вкладів Німеччини. Дана система суттєво відрізняється від моделей, що використовуються в інших країнах ЄС, і це, частково, є причиною стримування процесів формування уніфікованої системи гарантування вкладів Європейського Союзу [4]. Загалом, захист вкладників у Німеччині організований за чотирма різними схемами залежно від категорії банків, де розміщені депозити (приватний, державний, ощадний чи кредитний кооператив) та участі даних банків у відповідних банківських асоціаціях.

Так, страхування вкладів, залучених приватними банками, забезпечують 2 установи Асоціації німецьких банків: Компенсаційна схема німецьких банків (Compensation Scheme of German Banks), яка

передбачає страхове відшкодування по депозитах фізичних та юридичних осіб в сумі до 100 тис. євро (в особливих випадках до 500 тис. євро), та Фонд захисту депозитів Асоціації німецьких банків (Deposit The Protection Fund of German Banks – Association of German Banks), який збільшує страхове відшкодування по депозитах до 1 млн євро на одного клієнта.

Вклади в ощадних касах та будівельних товариствах страхуються на суму до 100 тис. євро Системою інституційного захисту Фінансової групи ощадних банків. Депозити в державних банках страхуються за Схемою компенсацій німецьких державних банків, ощадні банки та кооперативні банки є членами інституційних систем захисту Німецьких ощадних банків та жиро асоціацій (German Savings Banks and Giro Association), а також Національної асоціації німецьких кооперативних банків (National Association of German Cooperative Banks). Основна мета різних схем інституційного захисту в Німеччині – захист фінансових установ від банкрутства та втрати платоспроможності. Вищенаведені схеми гарантування вкладів доповнюються також добровільними схемами страхування вкладів, передбаченими Федеральною асоціацією банків Німеччини (Federal Association of German Banks) та Асоціацією німецьких банків державного сектору (Association of German Public Sector Banks). Вони направлені на розширення гарантій для вкладників і покривають суми понад законодавчо встановлені нормативи, але не більше 20 відсотків власних коштів банку-члена асоціації.

Для повноти аналізу нами проведено огляд систем страхування депозитів у країнах ОЕСР, ЄС, БРІК та в Україні станом на кінець 2018 року за показниками року запровадження системи страхування, кількості застрахованих фінансових установ, наявності змішаної (державне та приватне страхування) системи, максимальної суми депозиту, що підлягає страхуванню та відношення цієї суми до ВВП країни на душу населення (табл. 1).

Таблиця 1 – Огляд систем страхування депозитів у країнах ОЕСР, ЄС, БРІК та в Україні станом на кінець 2018 року

Країна	Рік запровадження	Кількість застрахованих фінансових установ, шт.	Змішана система	Макс. сума покриття, євро	Покриття страхової суми до ВВП країни на душу населення
Австралія	2008	104		162 474	3,62
Бельгія	1974	88		100 000	2,78
Болгарія	1999	23		100 139	14,96
Бразилія	1995	965	+	62 971	7,7
Великобританія	2000	764		95 706	2,89
Греція	1995	21		100 000	6,44
Данія	1987	145		100 000	2,13
Естонія	1998	9		100 000	6,09
Індія	1962	2109		1 303	0,81
Ірландія	1995	297		100 000	1,72
Ісландія	1999	8		16 737	0,29

Продовження табл. 1

Італія	1987	466	+	100 000	3,76
Канада	1967	82	+	66 417	1,77
Литва	1997	75		100 000	7,19
Люксембург	1989	108		100 000	1,12
Мальта	2003	22		100 000	4,46
Мексика	1999	241	+	100 329	13,51
Нідерланди	1978	36		100 000	2,49
Німеччина	1934	1102	+	100 000	2,7
Норвегія	1961	131		203 096	3,23
Південна Корея	1996	1192	+	39 007	1,57
Польща	1995	621		100 000	8,67
Португалія	1987	123	+	100 000	5,67
Росія	2004	781		20 252	2,26
Румунія	1996	28		100 000	11,07
Словенія	2001	14		100 000	5,11
США	1933	11252	+	208 300	4,2
Тайвань	1985	401		83 744	4,13
Туреччина	1983	39		22 090	2,52
Угорщина	1993	45		100 000	8,42
Україна	1998	77		6 307	2,37
Фінляндія	1970	9		100 000	3,12
Франція	1980	362		100 000	3,09
Хорватія	1995	30		100 000	9
Чехія	1994	32		100 000	5,89
Чилі	1986	21		Необмежена	Необмежена
Швейцарія	2005	298		83 320	1,25
Швеція	1996	132		100 000	2,16
Японія	1971	1352	+	78 427	2,45

Джерело: узагальнено авторами

Аналіз показав, що в більшості проаналізованих країн світу система страхування депозитів була запущена протягом 1990-их та 2000-их років. Усього таких країн 22. Україна також серед них, адже в нас система була започаткована у 1998 році. 8 країн сформували свої системи у 1980-их рр., 4 – 1970-их рр., 3 – 1960-их рр. та 2 – 1930-их рр. На нашу думку, це є наслідком розширення світового фінансового ринку та ролі банків на ньому, активного використання ними різних фінансових інструментів, що підсилювало ризики появи банківських криз.

За кількістю застрахованих фінансових установ лідером є США. Їх система страхування вкладів охоплює діяльність 11252 компаній. Суттєвими є мережі компаній в Індії – 2109 компаній, Японії – 1353 компанії, Південної Кореї – 1192 компанії, Німеччини – 1102 компанії та Бразилії – 965 компаній. Крім Індії, в усіх цих країнах функціонує змішана система страхування, що передбачає партнерство держави та приватних фондів у забезпеченні страхування.

Розглядаючи країни за кількістю компаній, що охоплені страхуванням, відзначимо, що фінансові установи, залежно від їх виду, не однаково забезпечені страховим покриттям. Так, в усіх країнах функціонують системи страхування вкладів в універсальних банках. Разом з тим, депозити в ощадних фінансових установах гарантуються у 22 країнах, кошти вкладені в кредитні спілки, – у 18 країнах, у фінансові кооперативи, – в 16

країнах, а в місцеві та інвестиційні банки, – у 12 та 10 країнах відповідно. Відмітимо, що 5 країн переймаються страхуванням діяльності компаній по управлінню цінними паперами, 4 країни гарантують внески у страхові компанії, по 2 країни – вклади в ісламські банки та мікрофінансові установи.

Зазначимо, що серед аналізованих країн у 9 з них функціонує змішана (державно-приватна) система страхування вкладів. До них відносяться такі країни: Південна Корея, Бразилія, Японія, Канада, Португалія, Італія, Німеччина, Мексика та США. За рівнем страхового покриття вкладів, найнижчою є сума відшкодування в Індії: усього 1303 євро. Слідом за нею розташувалися Україна – 6307 євро, Ісландія – 16737 євро, Росія – 20252 євро. У країнах ЄС сума відшкодування єдина (100 тис. євро). Найбільшою є сума покриття у США та Норвегії – 208300 євро і 203096 євро.

Враховуючи різний рівень економічного розвитку країн, що увійшли до аналізу, більш доцільним є порівняння не суми покриття між країнами, а відношення цієї суми до ВВП на душу населення в країні [12]. Це дозволить більш детально визначити, наскільки система гарантування вкладів у країні перебиває потенційні обсяги депозитів. У цьому контексті найгіршою є ситуація в Ісландії, де система страхування вкладів покриває лише 29 % від річного обсягу ВВП на душу населення. Слідом за нею

розташувалася Індія з часткою 81%. Цікаво, що на 3-9 місцях розташувалися високорозвинуті країни: Люксембург – 112%, Швейцарія – 125%, Південна Корея – 157%, Ірландія – 172%, Канада – 177%, Данія – 213%, Швеція – 216%. Україна з показником 237% займає 11 місце. Одні з найбільших рівнів покриття спостерігаємо у країнах, що нещодавно приєдналися до Європейського Союзу. Серед них: Болгарія – 1496%,

Румунія – 1107%, Хорватія – 900%, Польща – 867%, Угорщина – 842%. Це не є дивним, адже у цих країнах набагато нижчий рівень ВВП на душу населення, а сума гарантування є однаковою з розвинутими країнами ЄС. Аналізуючи обсяги покриття, відмітимо, що перелік фінансових продуктів, які підпадають під страхування у різних країнах, досить суттєво відрізняється (табл. 2).

Таблиця 2 – Огляд систем страхування депозитів у країнах ОЕСР, ЄС, БРІК та в Україні станом на кінець 2018 року за видами фінансових продуктів

Країна	Ощадний рахунок	Поточний рахунок	Страховий продукт	Депозитний сертифікат	Інвестиційний сертифікат	Депозит в іноземній валюті	Міжбанківський депозит	Депозити державних установ
Австралія	•	•		•		•	•	
Бельгія	•	•		•		•		
Болгарія	•	•		•		•		
Бразилія	•	•		•	•			
Великобританія	•	•		•		•		
Греція	•		•			•		
Данія	•		•		•	•		
Естонія	•	•		•		•		
Індія	•	•		•		•		
Ірландія	•	•	•	•		•		
Ісландія	•	•		•	•	•		
Італія	•	•		•				
Канада	•	•		•	•		•	
Литва	•					•		
Люксембург	•	•				•		
Мальта	•	•				•		
Мексика	•			•		•		
Нідерланди	•	•	•	•		•		
Німеччина	•	•	•			•		•
Норвегія	•	•				•		
Південна Корея	•							
Польща	•	•				•		
Португалія	•	•				•		
Росія	•			•		•		
Румунія	•	•		•		•		
Словенія	•	•		•		•		
США	•	•		•		•	•	•
Тайвань	•	•		•		•		
Туреччина	•	•				•		
Угорщина	•	•		•		•		
Україна	•					•		
Фінляндія	•	•		•		•		
Франція	•	•				•		
Хорватія	•			•		•		
Чехія	•	•				•		
Чилі	•	•		•		•		
Швейцарія	•	•		•		•		•
Швеція	•	•				•		
Японія	•	•						•

Джерело: узагальнено авторами

Так, якщо ощадні рахунки в національній валюті покриваються системою страхування в усіх аналізованих країнах, то поточні рахунки не застраховані у Греції, Данії, Литві та Росії. Депозитні сертифікати є в переліку застрахованих продуктів у переважній більшості країн. Винятком є: Греція, Данія, Литва, Люксембург, Мальта, Німеччина, Норвегія, Південна Корея, Польща, Туреччина, Франція, Чехія, Швеція та Японія. Депозити, розміщені в іноземній валюті, не мають страхового покриття у Бразилії та Канаді, а міжбанківські депозити мають страховий захист взагалі лише у трьох країнах: Австралії, Канаді та США. Майже аналогічно депозити державних установ застраховані тільки у Німеччині, США, Швейцарії та Японії. Цікаво, що у таких країнах як Греція, Данія, Ірландія, Нідерланди та Німеччина страховим захистом забезпечені не тільки вклади, а й страхові продукти. Також, 4 країни здійснюють страхування інвестиційних сертифікатів. Це Бразилія, Данія, Ісландія та Канада.

Зазначимо, що чіткого взаємозв'язку між рівнем розвитку країни чи роком заснування систем страхування вкладів із переліком застрахованих послуг нами не встановлено. Разом з тим, відмітимо що найбільша кількість фінансових продуктів покривається страховими гарантіями у США (6 продуктів), Австралії, Ірландії, Швейцарії та Канаді (по 5 продуктів). Найменша кількість у Південній Кореї (1 продукт).

Дослідивши різні моделі функціонування систем гарантування вкладів у країнах ОЕСР, ЄС, БРІК та в Україні, ми можемо стверджувати, що у світі функціонують досить різні комбінації підходів стосовно побудови та механізму функціонування систем страхування депозитів. Враховуючи перелік функцій та повноважень органів управління системою страхування депозитів, Рада фінансової стабільності (FSB) виділяє 4 типи систем страхування депозитів [11-15]. Серед них:

– «Платіжний кошик» (Pay-box). Ця система передбачає досить невеликі повноваження установ, що здійснюють страхування, та передбачає виконання простої функції – відшкодування втрат по застрахованих вкладах. Також, вона передбачає: розрахунок та збір страхових платежів; встановлення фіксованих та скоригованих на ризик ставок платежів; отримання інформації від банків.

– «Платіжний кошик з додатковими функціями» (Pay-box plus). Ця система передбачає передачу органу, що здійснює страхування депозитів, додаткових контролюючих функцій, що стосуються: оцінки ризиків у банківській системі; оцінки та управління ризиком втрати платоспроможності самої системи страхування вкладів; моніторинг ризику окремих фінансових установ; участь в процедурі банкрутства чи ліквідації фінансових установ; механізмів введення тимчасових адміністрацій, виводу неплатоспроможних фінансових установ з

ринку за рахунок придбання чи прийняття їх активів на баланс.

– «Мінімізатор ризиків» (Risk Minimizer). Установа, що здійснює страхування депозитів, зосереджена більшою мірою на функції мінімізації ризиків, що передбачає наявність повноважень з підтримки ліквідності та рекапіталізації банків; надання і позбавлення банківських ліцензій; здійснення контролю за ліцензуванням; пруденційний нагляд.

– «Мінімізатор збитків» (Loss Minimizer). Установа, що здійснює страхування депозитів, зосереджена більшою мірою на процедурах врегулювання неплатоспроможності фінансових установ з позицій найменших втрат.

Відповідно до типу систем страхування вкладів повноваження установ, що здійснюють страхування, пов'язані з існуючим в країні дизайном системи страхування депозитів, який включає інших учасників безпекової мережі, таких як банківські наглядові органи, центральний банк та уряд. Важливими у цьому контексті є правова основа та управлінські характеристики, які визначають діяльність установ, що здійснюють страхування. Так, в усіх країнах, крім Німеччини, система страхування вкладів законодавчо визначається державою. Управління здійснюється урядом чи приватними організаціями. Фактичний правовий статус установи, що здійснює страхування, може бути незалежним чи належати певній фінансовій інституції. Відзначимо, що установи страхування вкладів в деяких країнах займаються не тільки відшкодування витрат по втрачених вкладах. Вони наділені повноваженнями ліквідації активів збанкрутілої фінансової установи та можуть бути отримувачем коштів від реалізації цих активів. Інколи ці функції розділені, інколи поєднуються.

У контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне проаналізувати дизайн систем страхування вкладів у різних країнах. Для аналізу нами обрано країни ОЕСР, ЄС, БРІК та Україну для порівняння.

Аналіз показав, що серед країн дослідження найбільш поширеним типом страхування вкладів є «платіжний кошик з додатковими функціями» (15 країн) та проста «платіжний кошик» (9 країн). Причому це країни з абсолютно різних регіонів та об'єднань. Так, «платіжний кошик» використовується в Бельгії, Данії, Естонії, Індії, Ірландії, Ісландії, Німеччині, Чилі та Швейцарії.

«Платіжний кошик з додатковими функціями» притаманна таким країнам, як Болгарія, Бразилія, Великобританія, Греція, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Чехія, Швеція. «Мінімізація збитків» як пріоритетний тип системи страхування вкладів характерний для таких країн як Італія, Канада, Мексика, Польща, Росія, Туреччина, Україна, Франція, Хорватія, Японія. Найменш розповсюдженим типом є «мінімізація ризиків». Даний тип системи страхування

вкладів використовують США, Австралія, Норвегія та Південна Корея.

У більшості країн світу система страхування керується урядом (22 країни) або центральним банком (2 країни). 13 країн мають приватну систему управління. Попри систему управління (урядову чи приватну), у переважній більшості країн (26 країн) правовий статус установи страхування вкладів є незалежним від уряду, хоча форма власності державна. Натомість, в Італії та Норвегії ці функції покладені на банківські асоціації, в Індії, Ірландії, Нідерландах та Словенії – на центральний банк, у Бразилії – одночасно і на банківські асоціації, і на центральний банк. Міністерство фінансів очолює систему страхування вкладів у Бельгії та Чилі. Натомість, орган, що здійснює нагляд за банками, забезпечує функціонування системи страхування вкладів в Австралії.

Зазначимо, що в 11 країнах аналізу установи страхування вкладів наділені повноваженнями ліквідації активів збанкрутілої фінансової установи та можуть бути отримувачем коштів від реалізації цих активів одночасно. Це такі країни: Канада, Мексика, Південна Корея, Росія, Румунія, США, Туреччина, Україна, Франція, Хорватія та Японія. У Фінляндії, Польщі та Люксембурзі установи страхування вкладів займаються лише ліквідацією активів збанкрутілої

фінансової установи. В усіх інших країнах ці функції віднесені до повноважень інших інституцій.

Загалом, дизайн систем страхування вкладів в усіх країнах досить різноманітний, водночас, однакові комбінації зустрічаються. Так, схожі структури мають, наприклад, Болгарія, Литва та Чехія, де основним типом страхування є «платіжний кошик з додатковими функціями», управління здійснюється урядом, а установа страхування має незалежний статус і не має прав бути ліквідатором та отримувачем вигоди від ліквідації активів виведеної з ринку фінансової установи. Також, схожими є Канада, Мексика, Польща, Росія, Туреччина, Україна та Хорватія. Для них характерним є одночасне поєднання типу страхування «мінімізація збитків», урядове управління, незалежність страховика, наявність права ліквідатора та бенефіціара вигоди від ліквідації активів установи, що здійснює страхування вкладів.

Висновки. Отже, вищенаведений аналіз систем страхування депозитів у різних країнах світу доводить, що незалежно від рівня розвитку економіки країни та географії її розташування, тип та структура системи страхування вкладів, механізм її функціонування, максимальна сума покриття та перелік фінансових продуктів, що підпадають під страхування, суттєво відрізняються, що вимагає індивідуальних підходів для залучення світового досвіду у вітчизняну практику розбудови національної системи страхування вкладів.

Література:

1. Deposit Insurance Systems Worldwide. IADI. 2019. URL: <https://www.iadi.org/en/deposit-insurance-systems/dis-worldwide>.
2. Уразова С. А. Системы страхования депозитов: зарубежный опыт и перспективы развития в России. *Финансы и кредит*. 2017. Т. 23, Вып. 41. С. 2438–2455.
3. Anginer D., Bertay A. C. Deposit Insurance Design and Institutional Environment. *IFO DICE Report*. 2019. Vol 27. P. 3–8.
4. Deposit protection in Germany. *Deutsche Bundesbank Monthly Report*. December 2015. URL: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/622750/1beb518a3dfc077b1c5efb6751b9ff6c/mL/2015-12-deposit-protection-data.pdf>.
5. Горлатов Д. Современный взгляд на системы страхования вкладов. *Банкаўскі веснік*. 2016. Красавік. С. 18–28.
6. History of the FDIC. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/>.
7. National Credit Union Share Insurance Fund (NCUSIF). URL: <https://www.nacfu.org/ncusif>.
8. A Guide to the Deposit Insurance System. Deposit Insurance Corporation of Japan. URL: https://www.dic.go.jp/english/e_yokinsha/kaisetsu.html.
9. Financial Services Compensation Scheme. URL: <https://www.fscs.org.uk/>.
10. Директива 94/19/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Щодо схем гарантування депозитів» від 30 травня 1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/994_275.
11. Adema J., Hainz C., Rhode C. Deposit Insurance: System Design and Implementation. *IFO DICE Report*. 2019. Vol. 17(1). P. 42–51.
12. Guidance for developing effective deposit insurance systems. Financial Stability Forum. 2001. 60 p. URL: https://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_0109b.pdf.
13. Bernet B., Walter S. Design, structure and implementation of a modern deposit insurance scheme. SUERF – The European Money and Finance Forum. 2009. Vienna: SUERF (SUERF Studies: 2009/5). 86 p. URL: https://www.suerf.org/docx/s_6547884cea64550284728eb26b0947ef_2437_suerf.pdf.
14. Бухтіарова А. Г. Розвиток національної системи страхування вкладів: дис. канд. екон. наук. Суми, 2015. 284 с.
15. Deposit Guarantee Schemes Data. European Banking Authority. 2018. URL: <https://eba.europa.eu/-/eba-releases-updated-data-on-deposit-guar - antee-schemes-across-the-eu>.

References:

1. Deposit Insurance Systems Worldwide (2019). IADI. URL: <https://www.iadi.org/en/deposit-insurance-systems/dis-worldwide>.
2. Urazova, S. A. (2017). Sistemy strahovaniya depozitov: zarubezhnyy opyt i perspektivy razvitiya v Rossii. *Finansy i kredit*, 23(41), 2438–2455 [in Russian].
3. Anginer, D., Bertay, A. C. (2019). Deposit Insurance Design and Institutional Environment. *IFO DICE Report*, 27, 3–8.

4. Deposit protection in Germany (2015). *Deutsche Bundesbank Monthly Report*. December 2015. URL: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/622750/1beb518a3dfc077b1c5efb6751b9ff6c/ml/2015-12-deposit-protection-data.pdf>.
5. Gorlatov, D. (2016). Sovremennyy vzglyad na sistemy strahovaniya vkladov. *Bankayški vesnik*, Krasavik, 18–28 [in Russian].
6. History of the FDIC. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/>.
7. National Credit Union Share Insurance Fund (NCUSIF). URL: <https://www.nafc.org/ncusif>.
8. A Guide to the Deposit Insurance System. Deposit Insurance Corporation of Japan. URL: https://www.dic.go.jp/english/e_yokinsha/kaisetsu.html.
9. Financial Services Compensation Scheme. URL: <https://www.fscs.org.uk/>.
10. Dyrektyva 94/19/JeS Jevropejskogho Parlamentu i Rady «Shhodo skhem gharantuvannja depozytiv» vid 30 travnja 1994 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/994_275 [in Ukrainian].
11. Adema J., Hainz C., Rhode C. (2019). Deposit Insurance: System Design and Implementation. *IFO DICE Report*, 17(1), 42–51.
12. Guidance for developing effective deposit insurance systems (2001). Financial Stability Forum. URL: https://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_0109b.pdf.
13. Bernet, B., Walter, S. (2009). Design, structure and implementation of a modern deposit insurance scheme. SUERF – The European Money and Finance Forum. 2009. Vienna: SUERF (SUERF Studies: 2009/5). URL: https://www.suerf.org/docx/s_6547884cea64550284728eb26b0947ef_2437_suerf.pdf.
14. Bukhtiarova, A. Gh. (2015). Rozvytok nacionaljnoji systemy strakhuvannja vkladiv: dys. kand. ekon. nauk. Sumy, 284 s.
15. Deposit Guarantee Schemes Data (2018). European Banking Authority. URL: <https://eba.europa.eu/-/eba-releases-updated-data-on-deposit-guar - antee-schemes-across-the-eu>.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License